

KVINDEMUSEET I DANMARK

DOMKIRKEPLADSEN 5 • 8000 ÅRHUS C • TLF. 86186470 • www.kvindemuseet.dk

J. NR. 2009-7.42.03-0022

Afrapportering vedr. Det er ikke din skyld. Udstilling om voldtægt

udarbejdet af Merete Ipsen

Kvindemuseet har modtaget støtte fra Kulturarvsstyrelsens pulje til formidlingsudvikling

For Kvindemuseet var det vigtigt i forhold til museets ansvarsområde at få det kontroversielle emne om voldtægt belyst. Voldtægt er udtryk for en arv, der bygger på ulige relationer mellem kønnene - et stykke kulturarv, som vi ikke ønsker at bevare. Intentionen var, at udstillingen skulle være debatskabende, henvende sig til begge køn og have unge som primær målgruppe.

Det forberedende arbejde omkring udstillingen DET ER IKKE DIN SKYLD varede 2½ år..

Emnet blev forud for afgrænsning af udstillingsfokus og -design gennemarbejdet tværfagligt, og formidlingen i udstillingen blev

- samfundsaktuel – ved at lægge op til debat og indirekte ved at virke forbyggende
- psykologisk – ved at inddrage personlige historier
- historisk – ved at analysere historisk udvikling i syn på voldtægt, lovgivning mv.
- pædagogisk – ved udvikling af undervisningsmateriale.

I det forberedende arbejde indgik professionelle rådgivningssteder i en arbejdsgruppe – med sparring også hos politi og ungdomspsykiatrien - samt unge 16-20 årige. To skoler blev direkte involveret i udformning af udstillingen. Her var det af uvurderlig betydning, at såvel drenge som piger deltog i udstillingsforberedelserne. I en debatterende udstilling med et kønsproblematisk emne som denne er det af betydning, at udstillingens udsagn også når drengene og får dem til at reflektere over, hvorfor voldtægt ikke bare er noget, der kan virke som en 'naturlig' videreførelse af en kontakt med en pige. Ligesom pigerne bliver opmærksomme på, at de skal kommunikere klart, og at de skal/kan passe godt på hinanden.

Hvad der var af mindst lige så stor betydning for udstillingens indhold og udtryk var, at tidligere voldtægtsofre var involveret i en fokusgruppe, som mødtes tre gange i forløbet omkring opbygning samt en gang umiddelbart efter åbningen og sidste gang til en evaluering, da udstillingen lukkede. Vi mødtes 'efter arbejdstid', så personerne i gruppen kunne bevare deres anonymitet. Et par af dem havde bidraget med deres egne historier. Som samlet gruppe fungerede de som konsulenter på udstillingsindholdet og -designet. Arbejdsgruppens forslag til udstillingens udsagn, udvalgt materiale og principper for design blev forelagt fokusgruppen, som kom med feedback og forslag til justeringer og tilføjelser. Vi havde mange etiske overvejelser undervejs, fordi vi gik så tæt på personlige beretninger, og fordi det stod os klart, at vi derved kunne komme til at lave nye overgreb, ved at gøre ofrene til 'gode historier'. Men ved gruppens hjælp blev det en sober og vedkommende udstilling.

Tre billedkunstnere medvirkede til at designe udstillingens visuelle fremtræden med indbydende farvespil, labyrintiske rum og principper om at 'gå i et med tapetet', som rent faktisk er en typisk reaktion hos voldtægtsofre – vidste vi fra samarbejdet med rådgivningsstederne. Lyd, lys, farver, sanseindtryk, og steder, hvor publikum selv kunne arbejde med begreber og refleksion ved at sætte ord sammen, betød at det færdige resultat blev en sansemættet udstilling, hvor publikum kunne gå ind i former for interaktivitet med udstillingen.

Som optakt til design og formgivning af udstilling havde kunstnerne afholdt workshops i en skole for teenagepiger med skoleproblemer og i en nystartet 1.g-klasse på et af byens gymnasier. Og det var fra denne 1.-g-klasse, at drengestemmerne fik en plads i udstillingen også. Klassen havde opbygget vægge med udsagn – og efter udstillingen var slut på Kvindemuseet blev udstillingselementer herfra bragt til gymnasiet, hvor klassen til afslutningen af skoleåret lavede en udstilling om voldtægt og deres involvering i udstillingen på Kvindemuseet.

I udstillingsrummet blev der hele november måned 4-5 gange ugentligt opført en teatermonolog 'Mens Vorherre sover' over temaet voldtægt/incest. Dette skete i samarbejde med Gellerupscenen.

Der blev opbygget et undervisningsite med uddybende emner om voldtægt, fup og fakta, almindelige reaktioner, familie og venner, retshistorie, medier, krig etc. Dette undervisningsmateriale findes også efter udstillingens afslutning: <http://voldtaegt.wordpress.com>. Endvidere blev der fremstillet go-cards, som blev lagt rundt på cafeer med information om, hvor man henvender sig, hvis man har været udsat for overgreb eller kender en, der har været det – som information om udstillingen.

Som supplement til udstillingen blev der afholdt en række foredrag/debatmøder med en advokat, en psykolog og en speciallæge med fokus på retssystemet, seksuelle overgreb blandt unge og voldtægt som våben i krig. Foredragene blev støttet af Det kriminalpræventive Råd.

Udstillingen blev meget godt modtaget. Af de unge. Men også museets modne publikum roste udstillingen og initiativet til at lave en udstilling om emnet. Og for dem, der havde haft problemstillingen tæt inde på livet, som offer, som pårørende, som veninde, som lærer virkede den positivt. Fra enkeltpersoner blandt publikum kom jævnligt meldinger til museets kustoder, som takkede museet for udstillingen, fordi det at give offentligt rum for emnet fratog andre 'ramte' personer den skyld og skam, som er en næsten uigendrivelig følelse efter et overgreb.

Der var sober og rosende pressedækning såvel i lokale medier som i landsdækkende aviser. Relevansen af udstillingen blev fremhævet i Information og Politiken. En fornyet interesse for udstillingen kom da den blev præsenteret blandt Kulturarvsstyrelsens top-10 for 2010. Budskabet forsøgte vi også at få ud ved at fremstille go-cards, som blev lagt ud på cafeer i byen. Her var informationer om, hvor man kan henvende sig, hvis man har været ude for et overgreb eller kender en, der har, og informationer om udstillingen. (Ikke vedlagt, da der ikke er flere tilbage) I selve udstillingen havde vi små lommekort på størrelse med et kreditkort - også med adresser og råd, som man kunne stikke i lommen eller give til en ven. (Vedlagt)

I Kvindemuseets årbog beskrives udstillingens indhold og overvejelser bag i artiklen DET ER IKKE DIN SKYLD ss. 7-27.

Der er indberettet elektronisk til videndeling. Det er muligt at linke til denne artikel og downloade i pdf-format på museets hjemmeside: <http://kvindemuseet.dk/media/55050/det-ikke-din-skyld.pdf>

Udstillingen åbnede den 15. oktober 2010 og blev vist frem til 1. maj 2011.

Liste over samarbejdspartnere og andre involverede:

Fokusgruppe: tidligere voldtægts ofre

Arbejdsgruppe bag udstillingen:

Center for Voldtægts ofre v. Århus Universitetshospital,

Reden Århus,

Joan Søstrene,

KRIS (kristen rådgivning for incestofre og seksuelt misbrugte)

KvindePolitisk Forum

Politiet i Aarhus

Andre samarbejdspartnere og støtter:

- Det kriminalpræventive Råd med støtte t. debatarrangementer
- Kunststyrelsen med støtte til huskunstnerordning
- kunstnerne Grete Aagaard, Tanja Nellemann Poulsen og Lise Skou som gennemførte forløb i en gymnasial 1.g og en skole for piger med belastede skoleforløb
- Marselisborg Gymnasium
- Heldagsskolen Århus
- Gellerupscenen med monologen 'Mens Vorherre sover' i udstillingen
- skuespilelever fra Aarhus Teater, som indtalte de personlige beretninger, så stemmerne i de autentiske historier ikke var genkendelige
- entertainer Anne Marie Helger, som protektor for udstillingen
- interface. Samarbejdet med Marselisborg Gymnasium indgik som interface-projekt

Endvidere har museet præsenteret projekt og udstilling i det Grundtvig EU-partnerskab om livslang læring, Kvindemuseet i Danmark deltog i i 2009-11